

Mrozewicz Leszek, omówienie: *Nowe inskrypcje łacińskie z Dobrudży* (DACIA, XXX 1986, s. 109–120, 173–176), „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia” 1990, t. 5, s. 445–446.

<https://doi.org/10.14746/bp.1990.5.48>

<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/bp/article/view/54290>

Instytucją przechowującą materiały źródłowe jest Biblioteka Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama SMickiewicza w Poznaniu.

<http://bch.amu.edu.pl>

Zadanie zostało zrealizowane w ramach konkursu „Społeczna odpowiedzialność nauki II – Wsparcie dla bibliotek naukowych”. Projekt zatytułowany „Digitalizacja archiwalnych wydań czasopism naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Coll. Historicum UAM”. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki w ramach Programu Społeczna odpowiedzialność nauki II. Wsparcie dla bibliotek naukowych (umowa nr BIBL/SP/0092/2024/02 z dnia 05.12.2024). Całkowita wartość projektu: 247 236,00 zł. Kwota dofinansowania: 220 836,00 zł.

The institution storing the source materials is the Library of the Collegium Historicum of the Adam Mickiewicz University in Poznań.

<http://bch.amu.edu.pl>

The task was carried out within the framework of the competition “Social Responsibility of Science II – Support for Scientific Libraries”. The project entitled “Digitization of archival editions of scientific journals collected by the Library of the Coll. Historicum of Adam Mickiewicz University”. The project was co-financed from state budget funds granted by the Minister of Science within the framework of the Programme Social Responsibility of Science II. Support for Scientific Libraries (agreement no. BIBL/SP/0092/2024/02 of 05.12.2024). Total value of the project: PLN 247,236.00. Amount of co-financing: PLN 220,836.00.

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Społeczna
Odpowiedzialność
Nauki II

rejony Oltenii, Muntenii, południowo-wschodnie przedgórze Karpat i terytorium Mołdawii” (s. 58) nie jest w literaturze przedmiotu nowością (a jeśli chodzi o Oltenię rzecz jest nawet dyskusyjna, gdyż nie stwierdzono na tym terenie zabytków kultury Sîntana de Mureș, występują one natomiast w Siedmiogrodzie nad Górną Alutą i Maroszem, a więc w rejonie nie branym przez autorkę pod uwagę jako obszar osadnictwa Gotów). V. I. Budanovej należy się uznanie za staranną analizę nielicznych wzmianek w źródłach pisanych, ale zadaniem artykułu, jak to wyraźnie wynika ze wstępu, nie było zbadanie orientacji rzymskich autorów w realiach osadniczych po lewej stronie Dunaju, lecz uściślenie terenów zajmowanych na Bałkanach przez Gotów w przed roku 376, a to wymagało włączenia do analizy źródeł archeologicznych.

Jan Prostko-Prostyński (Szczecin)

NOWE INSKRYPCJE ŁACIŃSKIE Z DOBRUDŻY (DACIA, XXX 1986, s. 109 - 120, 173 - 176)

Prowadzone od 1981 roku badania archeologiczne w północnodobrudżańskiej miejscowości Independența (region Tulcea) dostarczyły 21 fragmentów inskrypcji, z czego 9 zidentyfikowano jako wotywnie, a 3 jako nagrobne. W XXX tomie czasopisma „Dacia” Al. Suceveanu i M. Zahariade publikują napisy wotywnie. Ze względu na fakt, że dostarczają one zupełnie nowych danych do dziejów Mezji Dolnej, warto je pokrótce odnotować.

Osiem napisów tworzy zwarty zespół odnoszący się do nie znanego dotychczas na mapie Moesia Inferior *vicus classicorum* (A. Suceveanu, M. Zahariade, *Un nouveau „vicus” sur le territoire de la Dobroudja romaine*). Sześć fragmentów daje się w znacznym stopniu zrekonstruować, dwa zaś pozostają jako niewielkie szczątki, niemniej wyraźnie odnoszące się do tego samego zespołu. Wszystkie dedykowane są Iovi Optimo Maximo przez cives Romani consistentes vico classicorum „rękoma stojącego na ich czele magistra. Datowane są na okres od 136 (?) po początek wieku III. Oto najlepiej zachowany tekst (s. 116, nr 1):

I(ovi) O(ptimo) M(aximo)
c(ives) R(omani) c(onsistentes)
vic(o) class(icorum) cu-
ra(m) ag(ente) P(ublio) Pom-
5 peio mag(istro)
Severo et
Herenniano
co(n)s(ulibus)

rok 171

Formularzem swym zbliżone są one do innych, doskonale znanych inskrypcji z *vici* leżących na terenie Dobrudży, a mianowicie Secundini, Quintionis, Ulemtum. Z tym, że jeśli w tamtych tekstach występuje nazwa własna *vicus*, tak tutaj Suceveanu i Zahariade uważają, że termin *vicus classicorum* nie jest toponimem i wiązać go należy z takimi określeniami jak *vicus navalliorum* (Mogontiacum) i *vicus canabarium* (Argentorate, Lambaesis, zob. s. 116, gdzie przytoczona jest literatura). Inskrypcje z Independența stały się zresztą dla dwójki rumuńskich badaczy pretekstem do zabrania głosu w szerokiej dyskusji na temat *vicus* — *canabae* — *conventus civium Romanorum* (cives Romani consistentes). Ich zdaniem z całą stanowczością możemy mówić o istnieniu *canabae* przy oddziałach wojsk pomocniczych, a publikowane inskrypcje w pełni to, jak sądzą, potwierdzają. Tym samym stanowisko obu uczonych stać się musi trwałym elementem w tej dyskusji, a napisy z Independența nabierają waloru poznawczego na skalę pozame-

zyjską. W konkluzji Suceveanu i Zahariade dochodzą do wniosku (s. 118), że mamy tu do czynienia z *vicus* (= *canabae*) *stationis classis*, zamieszkanym przez *cives Romani* i rodziny żołnierzy floty (*classici*), przy czym jak na razie nie znamy nazwy owej statio.

Sama zaś statio floty mezyjskiej (*classis Flavia Moesica*) w *Independenta* jest nowym punktem na mapie dunajskich portów wojennych. Musiała one istnieć co najmniej od początków II do V wieku.

Prawdopodobny jest także pogląd autorów, że tego typu napisy wystawiane były w *vicus classicorum* corocznie.

Osobno opublikowana została ostatnia (dziewiąta) inskrypcja z grupy wotywnych (M. Zahariade, *Vexillation in Northern Dobruja*):

Herculi
vexillatio
leg(ionis) I Ital(icae)
4 et leg(ionis) XI C(laudiae) P(iae) F(idelis)

Znaczenie tego napisu sprowadza się do następujących ustaleń:

– datować go należy na lata 102 - 106, co wynika, zdaniem Zahariade, z zastosowania skrótu CPF dla określenia nazwy legionu, charakterystycznego dla okresu przed Hadrianem; po roku 106 zaś obecność tej vexillatio na północy Dobrudży byłaby niemożliwa, ze względu na przybycie do Troesmis legionu V Macedońskiego, który objął kontrolę na tym odcinku Dunaju;

– jest to pierwszy dokument dający świadectwo tworzenia vexillationes (tylko) z legionu I Itańskiego i XI Klaudyjskiego;

– może on stanowić ważny przyczynek do dyskusji nad datą przybycia do Durostorum legionu XI Klaudyjskiego, co zdaniem Zahariade dokonać się musiało przed rokiem 106, a prawdopodobnie już w 100 lub 101, tym samym zaś do dyskusji nad wiarygodnością przekazu Ptolemeusza (*Geogr.* III 10, 5) o stacjonowaniu w tym ośrodku legionu I Itańskiego.

Leszek Mrozewicz (Poznań)

Tabula Imperii Romani. Castra Regina, Vindobona, Carnuntum, Academia, Praha 1986.

Mapa ta, oznaczona symbolem M-33 obejmuje kolejną część Imperium Romanum. W podtytule wymieniono trzy najważniejsze punkty na linii środkowego Dunaju. Są to Vindobona (dzisiejszy Wiedeń) oraz dwa skrajne: Castra Regina (dzis. Regensburg – RFN) na zachodzie i Carnuntum (obecnie Petronell w Austrii) na wschodzie. Całość składa się z pięciu plansz oznaczonych symbolami: A, B, C, D oraz E. Część pierwsza i zarazem zasadnicza przedstawia środkowodunajski odcinek limesu rzymskiego między wyżej wspomnianymi już miejscowościami, a także sporą część barbaricum – obszar Czech z przyległościami. Odnosząc te dane do współczesnego podziału polityczno-administracyjnego, mamy tu do czynienia z mniej więcej połową Czechosłowacji oraz peryferyjnymi terenami Polski, NRD, RFN i Austrii. Plansza ta jest barwna. Poziomice oddano według powszechnie przyjętych kryteriów. Dużymi, czarnymi literami oznaczono nazwy gór i terytorium Czech. W kolorze czerwonym natomiast zaznaczono nazwy plemion. Na odcinku samego limesu zastosowano, ze względu na ogrom zagęszczonych tu informacji, rozbudowany system znaków topograficznych. Obejmują one między innymi następujące dane: miasta, skarby, świątynie, porty, obozy legionowe, drogi wojskowe, mosty, groby itd.

Każdy znak ma swój odrębny numer odnoszący się do indeksu.